

Over de taal van (H)asselt

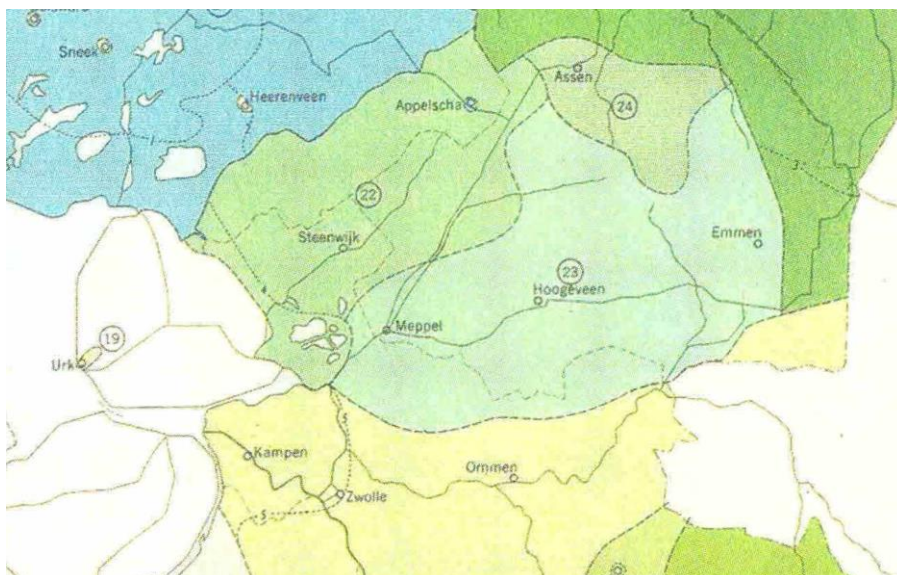
De taal van (H)asselt: Sallands!

Hieronder is een klein gedeelte van de streektaalkaart te zien die Jo Daan in 1968 tekende voor de *Atlas van Nederland*. Het groene gebied (22) is het gebied waar Stellingwerfs gesproken wordt, in gebied 23 (ook groen) Zuiddrents.

Let wel: het Stellingwerfse gebied omvat niet alleen de Friese Stellingwerven maar loopt door in Noordwest-Overijssel tot aan het Meppelerdiep; het Zuiddrents is ook grensoverschrijdend: ook het Staphorsts hoort erbij.

In het lichtgele gebied, waarin Kampen, Zwolle en Ommen als plaatsen worden genoemd, wordt een variant van het Nedersaksisch gesproken die Daan Gelders-Overijssels noemde, en waarvoor we in Overijssel we meestal de term Sallands gebruiken.

Daar hoort Hasselt ook bij: dat ligt ten zuiden van het groene gebied 23, aan het Zwarte Water.



Wat houdt dat in, dat het Hasselters een Sallands dialect is?

Een van de kenmerken van het Sallands is dat de verkleinwoorden gemaakt worden met klinkerwisseling. Dat was voor Jo Daan het criterium op grond waarvan zij de grens tussen het Sallands (Gelders-Overijssels) en het Zuiddrents heeft getrokken.

Sallands	Zuiddrents	Nederlands
<i>hond – huntien</i>	<i>hond - hontien</i>	<i>hond – hondje</i>
<i>kop – köppien</i>	<i>kop - koppien</i>	<i>kop – kopje</i>
<i>zak – zäckien</i>	<i>zak – zakkien</i>	<i>zak – zakje</i>

Ook in Hasselt worden dus de hier vermelde verkleinwoorden dus met klinkerwisseling gevormd: *ond – untien, kop – köppien, zak – zäkkien*. In het dialect van Zwartsluis is dat niet zo (zie de info bij die plaats).

Op bovenstaand kaartje loopt in de buurt van Hasselt een stippelijntje in noord-zuid-richting, waar een 5 bij staat. Ook dat is een belangrijke grens: ten oosten gaan de werkwoorden in het meervoud in de tegenwoordige tijd uit op *-t*, ten westen op *-en*. In vrijwel heel Overijssel met uitzondering van het noordwesten, worden de meervouden van de werkwoorden dus met de uitgang *-t* gevormd.

Hieronder de meervoudvormen tegenwoordige tijd van het werkwoord *drieven* (= drijven): links in het Sallands van Ommen, rechts in het Hasselters:

Ommen	Hasselt	Nederlands
<i>ik drieve</i>	<i>ik drieve</i>	ik drijf
<i>i'j drief</i>	<i>ie drieven</i>	jij drijft
<i>ie drif</i>	<i>ij drif</i>	hij drijft
<i>wi'j, ielu:, zi'j drief</i>	<i>wi'j, ielu, zie drieven</i>	wij, jullie, zij drijven

Hasselt heeft dus voor het werkwoord de westelijke uitgangen in de tegenwoordige tijd. Ook in de 2^e persoon enkelvoud verschijnt hier geen *-t* maar *-en*: de 2^e pers. enk.-uitgang is in deze Sallandse dialecten gelijk aan die van de 2^e pers. meervoud.

Geen h

Evenals in veel andere dialecten in Noordwest-Overijssel wordt in het Hasselters de *h* niet of nauwelijks gezegd: men zegt *Asselt, ond* (= hond), *ökies en eugies* (= haakjes en oogjes).

Uit de woordenschat van het Asselters

Wat denkt u dat de volgende woorden en zinnestjes betekenen:
(de oplossing vindt u aan het eind, na *Verder lezen/studeren*)

1. *De skoelmeester is er en egaon.*
2. *Ij ef de ele aovend met zien eufd op de leunige elègen.*
3. *A-j maar tied van lèven emmen.*
4. *De griezel gaot mi'j aover de rugge.*
5. *Wi'j gaon een släggien mäken.*

Verder lezen/studeren

In 2008 verscheen het *Woordenboek Hasselter Dialect*, uitgegeven door de Historische Vereniging Hasselt.

In de jaren 1978-1981 heeft dr. H. Bloemhoff (toen nog drs.), als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de IJsselacademie, een schriftelijke enquête in het hele werkgebied van de Academie opgezet, waarbij woorden/klanken zijn afgevraagd, maar ook werkwoordvormen, verkleinwoorden, meervouden en zinsconstructies.

Dat is ook voor Hasselt gedaan. Dr. J.J. Spa heeft op basis van dit materiaal het boek *Het dialect van Hasselt. Klank- en vormleer* (te verschijnen) geschreven.

Prof. dr. H. Entjes maakte voor de *Dialektatlas van Zuid-Drente en Noord-Overijssel* (Antwerpen 1982) opnamen in Hasselt. De antwoorden op zijn vragen zijn in deze uitgave overigens in fonetisch schrift weergegeven.

De dialectwerkgroep van de Historische Vereniging Hasselt verzamelt verhalen, gedichten, zegswijzen en anekdotes in de Hasselter streektaal en heeft het *Hasselter Dialectwoordenboek* (2008) samengesteld. De werkgroep bestaat in 2014 uit Corry Overmars, Bertien Brinkman, Drikus van de Kolk, Jan van Marle, Gerrie Eenkhoorn, Jan Grolleman, Henk Woelderink en Jan Haasjes.

In het Asselters wordt onder meer geschreven door Corrie Overmars en Annie van Dijk. Hun verhalen en gedichten verschenen in bundels en tijdschriften.

Ook Klaas Würsten schreef regelmatig in het Asselters; zijn taal is eigenlijk het Veldigers (van de buurtschap De Velde): een plaats tussen Hasselt en Zwartsluis (zie verder bij de info over de taal van Zwartsluis).

O oplossingen:

1. De schoolmeester is er naartoe gegaan.
2. Hij heeft de hele avond met zijn hoofd op de leuning gelegen.
3. Als je de tijd maar krijgt.
4. Ik griezel ervan.
5. Wij gaan een wandelingetje maken.